

KAPITOLU 413

ATT DWAR OPPORTUNITAJIET INDAQS (PERSUNI B'DIŻABILITÀ)

10 ta' Frar, 2000
1 ta' Ottubru, 2000

L-ATT I tal-2000, kif emendat bl-Avviż Legali 426 tal-2007; u bl-Atti II u XXIV tal-2012.

TAQSIMA I

PRELIMINARI

1. It-titolu fil-qosor ta' dan l-Att hu l-Att dwar Opportunitajiet Indaqs għal Persuni b'Diżabilità. Titolu fil-qosor.

2. F'dan l-Att, kemm-il darba r-rabta tal-kliem ma teħtiegħ xort'oħra -

Tifsir.
Emendat:
II. 2012.22.

"aġenzija ta' impieg" tfisser kull min jew kull korp li, sew jekk bi hlas sew le, jassisti lil persuni jsibu impieg jew xogħol ieħor jew li jkun jassisti lil prinċipali jsibu impjegati jew haddiema, u tinkludi kull attivitá mwettqa f'Malta għar-reklutaġġ ta' persuni biex jiġu impjegati f'Malta jew barra minn Malta;

"akkomodazzjoni" tinkludi akkomodazzjoni residenzjali jew kummerċjali;

"akkomodazzjoni raġonevoli" tfisser tibdil li ma jimponix piż sproporzjonat jew mhux ġustifikat, meta jkun hemm bżonnu f'każ partikolari, biex jiżgura li persuni b'diżabilità jkunu jistgħu jgawdu jew jeżerċitaw b'mod ugwali daqs oħrajn id-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali kollha;

"awtoritá edukattiva" tfisser korp jew persuna li jkunu qed jamministraw istituzzjoni edukattiva;

"diżabilità" tfisser nuqqas fiziku, mentali, intellettuali jew sensorju għal żmien twil li flimkien ma' ostakli diversi, jista' jillimita lil persuna milli tipparteċipa b'mod shiħ u effettiv fis-soċjetá b'mod ugwali daqs l-oħrajn;

"età pensjonabbli", għar-rigward ta' persuna, tfisser kull età li matulha din il-persuna jkollha jedd għal pensjoni għal min jirtira skont id-disposizzjonijiet tal-[Att dwar is-Sigurtá Soċjali](#);

Kap. 318.

"età ta' skola obligatorja", għar-rigward ta' persuna, tfisser l-etá meta dik il-persuna tkun sugġetta għad-disposizzjonijiet tal-Att dwar l-Edukazzjoni sal-limitu li dawn ikunu jirrelataw għal dik l-etá;

"fastidju" tfisser meta persuna tiġi assoġġettata għal xi att, rikjesta jew għemil li ma jkunux mixtieqa, inkluzi kliem mitkellma, mossi jew l-għemil, il-wiri jew iċ-ċirkolazzjoni b'kull mezz ta' kliem miktub, stampi jew kull materjal ieħor li jista' raġonevolment jitqies li jkun offensiv, umiljanti, ostili, degradanti jew intimidatorju fir-rigward ta' dik il-persuna;

"impieg" tfisser impieg b'kuntratt ta' servizz;

"istituzzjoni edukattiva" tfisser kindergarten, skola, kullegġ, università jew istituzzjoni ohra li fihom jiġu provduti edukazzjoni jew taħriġ;

"Kummissjoni" tfisser il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Dizabilità mwaqqfa skont ma hemm fl-artikolu 21, u tinkludi lil kull uffċjal tal-Kummissjoni minnha debitament awtorizzat biex jaġixxi f'isimha għal xi għan speċifiku jew kategorija ta' għanijiet taħt dan l-Att;

"kuntratt ta' servizz" tfisser ftehim ta' impieg bejn żewġ persuni, jew bejn persuna u korp ta' persuni, sew bil-miktub, bil-fomm jew mifhum, li bih l-impjegat ikollu obbligu li jaġhti servizzi lill-prinċipal għal għadd ta' sigħat stabbiliti, fuq bażi sew ta' *full-time* jew ta' *part-time*, sew temporanja, b'paga, salarju, rimunerazzjoni bi hlas jew kull benefiċċju jew privileġġ ieħor hekk kif kollha stabbiliti bla h'sara għall-jedd li jkollu l-prinċipal li jikkontrolla, jissorvelja, imexxi u jieħu kull għamla ta' azzjoni dixxiplinarja fuq l-impjegat skont kif dak iwettaq dmirijietu;

"membru tal-familja", għar-rigward ta' individwu, tinkludi -

- (a) il-ġenituri;
- (b) il-mara jew ir-raġel;
- (c) l-iben, il-bint, hu jew oħt, li jkollhom tmintax-il sena jew aktar; u
- (d) tutur legali jew kuratur, ta' dak l-individwu;

"mezz assistiv" tinkludi kull mezz paljattiv (li jtaffi t-tbatija) jew terapewtiku, kull għajnuna prostetika, jew kull mezz jew apparat ieħor, inklużi annimali mharrġa, li jista' jinhtieg minn persuna b'dizabilità b'mod speċifiku minhabba f'dik id-dizabilità;

"Ministru" tfisser il-Ministru responsabbli għall-harsien soċjali u l-iżvilupp ta' dan il-qasam, u tinkludi kull persuna li tkun debitament awtorizzata mill-Ministru msemmi biex taġixxi f'ismu għal għan speċifiku jew kategorija ta' għanijiet taħt dan l-Att;

"nuqqas", fil-kuntest ta' dizabilità, tfisser kull telfien, restrizzjoni jew anormalità ta' funzjoni psikoloġika, fiżjoloġika jew struttura anatomika;

"organizzazzjoni volontarja" għandu jkolla l-istess tifsira mogħtija lilha bl-artikolu 2 tal-[Att dwar l-Organizzazzjonijiet Volontarji](#);

"persuna b'dizabilità kwalifikata" tfisser -

- (a) għar-rigward ta' xi impieg bħal dak imsemmi fit-Titolu I tat-Taqsima III ta' dan l-Att, persuna b'dizabilità li jkollha iktar mill-età ta' skola obligatorja iżda li tkun għadha ma laħqitx l-età pensjonabbli, u li, sew jekk ikollha sew jekk ma jkollhiex akkommodazzjoni raġonevoli skont it-Titolu msemmi qabel, tkun tista' twettaq il-funzjonijiet essenzjali tal-kariga fl-impieg li jkollha jew li tapplika għaliha jew li jista' jkollha jew li tista' tapplika għaliha; u

- (b) għar-rigward tal-provvediment u użu ta' oġġetti, faċilitajiet jew servizzi kif imsemmi fit-Titolu 4 ta-Taqsima III, persuna b'diżabilità li jkollha l-htigiet ta' eliġibiltà essenzjali għall-provvediment u l-użu ta' dawk l-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi jew sabiex hija tipparteċipa f'dawk il-programmi jew attivitajiet bħalma jistgħu jiġu provduti minn xi persuna jew korp skont it-Taqsima qabel imsemmija ta' dan l-Att;

"proprjetà" tinkludi kull bini eżistenti u ġdid, u arei esterni bħalma huma toroq, bankini, passagġi pubblici, xtajtiet u ġonna;

"tibdil" tfisser modifiki u aġġustamenti li jkunu meħtieġa u xierqa.

TAQSIMA II

TIFSIRA TA' DISKRIMINAZZJONI MINHABBA F'DIŻABILITÀ

3. (1) Persuna tkun qieghda tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'diżabilità f'ċirkostanzi rilevanti għall-għanijiet ta' xi disposizzjoni ta' dan l-Att jekk -

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal xi trattaament inqas favorevoli.

- (a) f'ċirkostanzi li huma simili jew li m'humiex materjalment differenti, hija tittratta jew tipproponi li tittratta persuna b'diżabilità b'mod inqas favorevoli milli tittratta jew kieku tittratta persuna li ma jkollhiex diżabilità bħal dik; jew
- (b) hija tittratta jew tipproponi li tittratta persuna b'mod inqas favorevoli minhabba f'xi karatteristika li soltu jkollhom persuni li jkollhom dik id-diżabilità jew karatteristika misthajla li soltu tkun fuq persuni li jkollhom diżabilità bħal dik.

(2) Għall-għanijiet tas-subartikolu (1)(a), il-fatt li l-persuna b'diżabilità tista' teħtieġ akkomodazzjoni differenti u, jew, servizzi differenti, m'għandu f'ebda każ jitqies bħala li jkun qed jikkostitwixxi ċirkostanzi li huma materjalment differenti.

4. Persuna tkun qieghda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'diżabilità jekk dik il-persuna l-oħra tenhtieg li tikkonforma ma' xi htieġa jew kondizzjoni li magħha jikkonformaw jew ikunu jistgħu jikkonformaw il-maġġoranza ta' persuni li ma jkollhomx dik id-diżabilità, u

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal xi nuqqas ta' konformità ma xi htieġa jew kondizzjoni.

- (a) li ma tkunx raġonevoli fiċ-ċirkostanzi tal-każ; u
- (b) li magħha dik il-persuna l-oħra ma tkunx tikkonforma jew ma tkunx tista' tikkonforma.

5. (1) Persuna tkun qieghda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'diżabilità jekk hija tittratta, jew tipproponi li tittratta, lil dik il-persuna l-oħra b'mod inqas favorevoli milli tittratta jew kieku tittratta lil persuni oħrajn li ma jkollhomx dik id-diżabilità minhabba fil-fatt li dik il-persuna l-oħra tkun akkumpanjata bi jew ikollha mezz assistiv li jintuża minn dik il-persuna l-oħra jew minhabba f'kull haġa li jkollha x'taqsam ma' dak il-fatt, sew jekk

Diskriminazzjoni minhabba f'diżabilità dovuta għal kull għajnuna awżiljarja.
Emendat:
II. 2012.23.

tkun sew jekk ma tkunx il-prattika li tittratta b'mod hekk inqas favorevoli lil xi persuna li tkun akkumpanjata bi jew li jkollha xi mezz assistiv bhal dak.

(2) Persuna tkun qieghda tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'dizabilita meta tassoġgetta lil dik il-persuna l-oħra għal fastidju f'xi ċirkostanza rilevanti għall-finijiet ta' kull dispożizzjoni ta' dan l-Att:

Izda kull persuna li tagħti fastidju lil xi hadd iehor kif imsemmi f'dan is-subartikolu tkun hatja ta' reat kontra dan l-artikolu u tista', mingħajr preġudizzju għal kull responsabbiltà ulterjuri taht kull ligi oħra, meta tinsab hatja tehel multa ta' mhux iżjed minn elfejn u hames mitt euro (€2,500) jew prigunerija għal mhux iżjed minn sitt xhur jew dik il-multa u prigunerija flimkien.

(3) Hadd ma jista' jivvittimizza lil xi persuna talli din tkun għamlet ilment lill-awtoritajiet legittimi jew talli tkun bdiet jew hadet sehem fi proċedimenti għal rizarċiment abbażi tal-ksur allegat ta' xi dispożizzjoni ta' dan l-Att, jew talli tkun tat informazzjoni, kunfidenzjali jew mhix, lil awtorità regolatorja stabbilita, rigward xi mgieba, attivitajiet jew prattici allegatament diskriminatorji.

(4) Persuna tkun qieghda tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'dizabilita jekk tassoġgetta lil dik il-persuna għal żvantaġġ partikolari b'xi provvedimenti, kriterju jew prattika apparentement newtrali.

(5) Persuna tkun qieghda tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'dizabilita jekk tonqos milli tagħmel pubbliku, b'mod effettiv, dawk l-oġġetti, faċilitajiet u servizzi provduti minnha lill-persuni b'dizabilita, biex telimina d-diskriminazzjoni projibita taht dan l-Att.

Diskriminazzjoni minhabba f'dizabilita dovuta għal xi assistenza.

6. Persuna tkun qieghda tiddiskrimina ma' persuna oħra minhabba f'dizabilita jekk hija tittratta, jew tipproponi li tittratta, lil dik il-persuna l-oħra b'mod inqas favorevoli milli tittratta jew kieku tittratta lil persuni oħrajn li ma jkollhomx dik id-dizabilita minhabba fil-fatt li dik il-persuna l-oħra tkun akkumpanjata minn -

- (a) interpretu; jew
- (b) qarrej; jew
- (c) assistent; jew
- (d) persuna li tiehu hsiebha,

li jipprovdi servizzi ta' interpretazzjoni, qari jew servizzi oħra lil dik il-persuna l-oħra minhabba fid-dizabilita ta' dik il-persuna l-oħra jew minhabba f'kull haġa li jkollha x'taqsam ma' dak il-fatt, sew jekk tkun sew jekk ma tkunx il-prattika li tittratta b'mod inqas favorevoli lil xi persuna li tkun akkumpanjata minn interpretu, qarrej, assistent jew persuna li tiehu hsieb, skont il-każ.

TAQSIMA III

PROJBIZZJONI TA' DISKRIMINAZZJONI MINHABBA
F'DIŻABILITÀ

TITOLU I - IMPIEG

7. (1) Ebda prinċipal ma jista jiddiskrimina minhabba f'diżabilità kontra persuna b'diżabilità kwalifikata għar-rigward ta' - Impieg.
Emendat:
II. 2012.24.

- (a) proċeduri li jkollhom x'jaqsmu ma' applikazzjonijiet għal impjeg;
- (b) l-ingaġġ, promozzjoni jew tkeċċija ta' impjegati;
- (c) il-kumpens li jinghata lil impjegat;
- (d) taħriġ f'xi okkupazzjoni; u
- (e) kull patt, kondizzjoni u privileġġ ieħor li għandu x'jaqsam ma' impjeg.

(2) Għall-għanijiet tas-subartikolu (1) u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità tat-Taqsima II ta' dan l-Att, prinċipal jitqies li jkun qed jiddiskrimina minhabba f'diżabilità kontra persuna kif hemm imsemmi, jekk dak il-prinċipal b'mod li mhux raġonevoli -

- (a) jillimita, jissegrega jew jikklassifika lil dik il-persuna b'mod li dan itellef l-oportunitajiet jew il-grad ta' dik il-persuna; jew
- (b) jipparteċipa f'xi kuntratt, jew arrangament ieħor jew relazzjoni oħra, li t-twertiq tagħhom ikollu l-effett li jagħmel lil dik il-persuna sugġetta għal diskriminazzjoni; jew
- (c) juża livelli, kriterji jew metodi ta' amministrazzjoni li jkollhom effett kuntarju għall-oportunitajiet, grad jew benefiċċji ta' dik il-persuna; jew
- (d) jonqos milli jipprovdi akkomodazzjoni raġonevoli għad-diżabilità ta' dik il-persuna, hliet jekk il-prinċipal jista' jgħib prova li t-tibdil meħtieġ ser jippreġudika b'mod mhux xieraq, it-thaddim tas-sengha jew tan-negozju li dak il-prinċipal jiggstixxi; jew
- (e) jiċhad oportunitajiet ta' impjeg lil dik il-persuna meta dik iċ-ċaħda tkun fondata fuq il-htieġa tal-prinċipal li jipprovdi akkomodazzjoni raġonevoli għad-diżabilità ta' dik il-persuna; jew
- (f) juża livelli ta' kwalifika, provi dwar l-impjeg, jew kriterji ta' għażla oħra li jaqtgħu 'l barra jew jistgħu jaqtgħu 'l barra lil xi persuna jew klassi ta' persuni li jkollhom xi diżabilità kemm-il darba l-prinċipal ma jgħibx prova li l-livelli, provi jew kriterji ta' għażla oħra jkunu kwalifika jew htieġa essenzjali għall-kariga li tkun; jew
- (g) jonqos milli jagħzel u jagħmel provi dwar xi impjeg bil-mod l-iktar effettiv sabiex jiżgura li, meta ssir il-prova fuq dik il-persuna, u dik il-persuna tinzerta

jkollha dizabilità li tnaqqas il-kapaċitajiet tagħha ta' kif thoss, tuża jdejha jew titkellem, ir-rizultati ta' dawk il-provi jkunu jirriflettu b'mod preċiż il-kapaċitajiet jew ix-xeħtiet ta' dik il-persuna.

(3) Meta prinċipal jeskludi minn xi impieg jew tkomplija ta' impieg lil xi persuna li jkollha l-kwalifiki li tingħata dak l-impieg jew li tkompli f'dak l-impieg jew xort'oħra jillimita l-opportunitajiet, grad jew benefiċċji ta' dik il-persuna minhabba fid-dizabilità ta' persuna oħra li magħha dik il-persuna tkun magħrufa jew suspetta li jkollha relazzjoni jew assoċjazzjoni, dik l-eskluzjoni jew limitazzjoni għandhom, għall-għanijiet ta' dan l-artikolu, jitqiesu bħallikieku kienu diskriminazzjoni minhabba f'dizabilità kontra persuna bħalma hemm imsemmi fis-subartikolu (1).

(4) Għall-għanijiet tas-subartikolu (2)(d), il-fatturi li għandhom jitqiesu sabiex jiġi stabbilit jekk tibdil ikunx se jippreġudika b'mod mhux xieraq it-thaddim ta' sengħa jew negozju ġestit mill-prinċipal għandhom ikunu jinkludu:-

- (a) ix-xorta u n-nefqa tat-tibdil;
- (b) ir-rizorsi finanzjarji totali tal-post tax-xogħol involuti fl-għemil tat-tibdil;
- (c) l-għadd ta' impjegati fuq il-post tax-xogħol li jkunu jeħtieġu tibdil;
- (d) l-effett fuq l-ispejjeż u r-rizorsi u l-impatt li t-tibdil meħtieġ se jkollu fuq it-thaddim tal-post tax-xogħol;
- (e) ir-rizorsi finanzjarji totali tal-prinċipal;
- (f) il-qies totali tan-negozju tal-prinċipal inkluż l-għadd ta' impjegati, u l-għadd u t-tip tal-postijiet tax-xogħol u fejn dawn ikunu jinsabu;
- (g) it-tip ta' kull ħidma li jagħmel il-prinċipal, inklużi l-għamla, l-istruttura u l-funzjonijiet ta' dawk li jahdmu u x-xogħol li jagħmlu; u
- (h) kemm ikunu jistgħu jingħataw flus minn fondi pubbliċi biex itaffu n-nefqa li ssir għal xi tibdil.

(5) Għall-għanijiet ta' dan l-artikolu, u mingħajr preġudizzju għall-generalità tal-artikolu 2, il-frazi "jipprovdi akkommodazzjoni raġonevoli" tinkludi -

- (a) li faċilitajiet eżistenti li jintużaw mill-impjegati jsiru b'mod li jkunu faċilment aċċessibbli għal, u jkunu jistgħu jintużaw minn persuni li jkollhom dizabilitajiet; u
- (b) ristrutturar ta' impiegi, it-tnedija ta' sistemi ta' xogħol part-time jew skeda ta' xogħol modifikata, it-tqassim mill-ġdid ta' karigi battala, l-akkwist jew il-modifika ta' tagħmir jew meżzi, l-aġġustament jew tibdil xieraq ta' eżamijiet jew materjal ta' taħriġ jew policies, il-provvediment ta' qarrejja jew interpreti, u l-għemil ta' kull tibdil ieħor simili għal persuna b'dizabilità.

8. (1) Salv kif hemm provdut fis-subartikoli (2) u (3), prinċipal m'għandux imexxi jew jesigi xi eżami mediku jew xort'ohra jitkixxef dwar min japplika għal xi impieg miegħu jew xi impjegat tiegħu dwar jekk min ikun applika jew l-impjegat tiegħu jkunx persuna b'diżabilità jew dwar ix-xorta jew il-gravità ta' dik l-inkapaċità ħlief biex jaċċerta ruħu mill-kapaċità li jwettaq ċerti funzjonijiet li jkollhom x'jaqsmu max-xogħol tiegħu jew sabiex jagħraf xi tkun in-nefqa li se jkollu jagħmel fit-tibdiliet li jistgħu jenhtiegu b'riżultat ta' dik id-diżabilità.

Eżamijiet mediċi.

(2) Wara li ssir offerta ta' impieg lil min japplika sabiex dan jiġi impjegat u qabel ma dak l-impieg fil-fatt jibda jsehħ, prinċipal jista' jipprovi għall-għemil ta' eżami mediku, jew jesigi li dan isir, jew inkella jagħmel l-offerta ta' dak l-impieg kondizzjonata mir-riżultati ta' dak l-eżami biss jekk min japplika għal din l-istess għamla ta' impieg ikunu wkoll sugġetti għal dak l-eżami.

(3) Meta jiġri li fil-fatt isir eżami bħal dak imsemmi fis-subartikolu (1) u (2), kull tagħrif li jinkiseb dwar il-kondizzjoni u l-istorja medika ta' min japplika dwar id-diżabilità li jkollu għandu -

- (a) jingabar u jibqa' jinżamm fuq formoli separati;
- (b) jinżammu f'files mediċi separati; u
- (c) jitqies bħala notament mediku konfidenzjali.

(4) Minkejja d-disposizzjonijiet tas-subartikolu (3), jekk min japplika jiġi sussegwentement impjegat, ebda haġa m'għandha żżomm lill-prinċipal tiegħu milli jgħarraf, jekk iqis li jkun hekk xieraq, lil

- (a) supervisors u managers fi hdan l-istess stabbiliment dwar restrizzjoni meħtieġa fuq ix-xogħol jew id-dmirijiet ta' dik il-persuna li tkun applikat u kull tibdil li jista' jinhtieg u,
- (b) persunal li jagħti l-ewwel għajnuna u jiehu hsieb l-inkolumità tal-impjegati dwar kull kura ta' emerġenza li tkun tista' tenhtieg dik il-persuna li tkun applikat minhabba fid-diżabilità tagħha jew dwar kull prekawzjoni speċjali li tista' tkun meħtieġa minhabba f'dik id-diżabilità.

(5) B'zieda mad-disposizzjonijiet tas-subartikolu (1), iżda bla hsara għad-disposizzjonijiet tas-subartikoli (3) u (4), prinċipal jista' jitlob li jsiru eżamijiet mediċi fuq bażi volontarji, inkluż il-gbir ta' kull storja medika b'mod volontarju, li jkunu jagħmlu sehem minn programm ta' saħħa għall-impjegati.

(6) Għall-għanijiet ta' dan l-artikolu, kull eżami mediku bħalma hemm imsemmi fih għandu jinkludi kull eżami mediku u, jew, psikoloġiku li jista' jsir fiċ-ċirkostanzi tal-każ.

9. Organizzazzjoni registrata skont l-Att dwar l-Impiegi u r-Relazzjonijiet Industrijali jew kumitat tat-tmexxija jew membru tal-kumitat tat-tmexxija ta' organizzazzjoni registrata bħal dik ma jistgħux jiddiskriminaw kontra -

Trade Unions.
Kap. 452.

- (a) persuna, minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna jew id-diżabilità ta' xi wieħed mill-membri tal-familja ta'

dik il-persuna -

- (i) billi jiċhdu jew jonqsu milli jaċċettaw l-applikazzjoni tagħha għas-shubija; jew
 - (ii) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom dik l-organizzazzjoni tkun lesta li taċċetta l-applikazzjoni tagħha għas-shubija; u, jew
- (b) membru ta' organizzazzjoni registrata bħal dik, minhabba fid-dizabilità ta' dak il-membru jew id-dizabilità ta' xi membru tal-familja ta' dak il-membru billi -
- (i) jiċhadlu l-jedd għal xi benefiċċju provdut mill-organizzazzjoni jew jillimitalu l-jedd tiegħu għal dak il-benefiċċju; jew
 - (ii) inehħilu s-shubija mill-organizzazzjoni; jew jibdillu l-kundizzjonijiet ta' dik is-shubija.

Aġenzija tal-impieg.

10. (1) Aġenzija tal-impieg ma tistax tiddiskrimina kontra persuna minhabba fid-dizabilità tagħha jew id-dizabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja tagħha -

- (a) billi tiċhad milli ttiprovdi lil dik il-persuna xi servizz li l-aġenzija tagħti; jew
- (b) fil-patti jew kondizzjonijiet li l-aġenzija toffri li ttiprovdi lil dik il-persuna bis-servizzi tagħha; jew
- (c) fil-mod kif l-aġenzija ttiprovdi lil dik il-persuna xi servizz li tagħti.

(2) Għall-iskop ta' dan l-artikolu aġenzija tal-impieg ma għandhiex titqies li qed tiddiskrimina kontra persuna minhabba fid-dizabilità tagħha jekk, meta jkun ikkunsidrat it-taħriġ ta' dik il-persuna, il-kwalifiki u l-esperjenza rilevanti għax-xogħol li hija tkun qiegħda tfittex, u l-fatturi rilevanti l-oħra kollha li għandhom raġonevolment jitqiesu, dik il-persuna ma tkunx kapaċi, minhabba fid-dizabilità tagħha, li twettaq il-htigiet neċessarji tax-xogħol li tkun qed tfittex.

TITOLU 2 - EDUKAZZJONI

Edukazzjoni.
Emendat:
II. 2012.26.

11. (1) Salv kif provdut fis-subartikoli (2) u (3), u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità tat-Taqsima II, awtorità jew istituzzjoni edukattiva ma tistax tiddiskrimina kontra -

- (a) min japplika biex jiddaħhal bħala student minhabba f'xi dizabilità tiegħu jew xi dizabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja tiegħu -
 - (i) billi tiċhadlu jew tonqos milli tilqa' l-applikazzjoni tiegħu għal dak id-dhul, jew
 - (ii) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom dik l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva tkun lesta li ddaħhlu bħala student; u, jew,
- (b) student minhabba f'xi dizabilità tiegħu jew xi dizabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja tiegħu billi -

- (i) tiċhadlu l-jedd għal xi benefiċċju, faċilità jew servizz provdut minn dik l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva jew tillimitalu l-jedd tiegħu għal dak il-benefiċċju; jew
- (ii) tkeċċih mill-istituzzjoni edukattiva fejn huwa jkun qiegħed jattendi.

(2) Meta awtorità jew istituzzjoni edukattiva jkunu ġew għal kollox jew primarjament imwaqqfa għal studenti li jkollhom xi diżabilità partikolari jew speċifika, dik l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva jistgħu jagħmlu restrizzjoni ta' dhul f'dik l-istituzzjoni biss għal persuni li jkollhom dik id-diżabilità partikolari jew speċifika u jiċhdu d-dhul lil persuni oħra li ma jkollhomx dik id-diżabilità partikolari jew speċifika iżda jkollhom diżabilità oħra.

(3) Meta d-dhul, jew it-tkomplija ta' parteċipazzjoni, ta' persuna b'diżabilità bħala student f'istituzzjoni edukattiva jkun jenhtiegħ l-ghoti ta' servizzi jew faċilitajiet li ma jkunux meħtieġa minn studenti li ma jkollhomx diżabilità, l-awtorità jew istituzzjoni edukattiva involuta tista' tiċhad jew tonqos milli tħalli li jsir id-dhul, jew it-tkomplija ta' parteċipazzjoni, bħala student ta' dik il-persuna f'dik l-istituzzjoni edukattiva jekk dik l-awtorità jew istituzzjoni ġgħib prova li d-dhul, jew it-tkomplija ta' parteċipazzjoni, ta' dik il-persuna f'dik l-istituzzjoni jkun jeħtieġ servizzi jew faċilitajiet li l-ghoti tagħhom jimponi piż mhux ġustifikat fuq l-istituzzjoni jew awtorità edukattiva involuta.

TITOLU 3 - DHUL

12. (1) Salv kif provdut fis-subartikolu (2), u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità tat-Taqsima II, hadd ma jista' jiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna l-oħra jew f'diżabilità ta' xi wiehed mill-membri tal-familja ta' dik il-persuna l-oħra -

Dhul ġewwa
proprietà.
Emendat:
II. 2012.27.

- (a) billi jiċhad milli jħalli lil dik il-persuna l-oħra milli tidhol ġewwa jew tuża xi proprjetà, jew xi faċilitajiet li jkunu jinsabu f'dak il-post, li l-pubbliku jew settur tal-pubbliku jkollhom jedd jew permess biex jidhlu fih jew jużawh (sew bi hlas sew le); jew
- (b) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom dik il-persuna tkun lesta tħalli lil dik il-persuna l-oħra li tidhol ġewwa, jew li tuża dik il-proprjetà jew dawk il-faċilitajiet; jew
- (c) għar-rigward tal-ghoti ta' mezz ta' dhul f'dik il-proprjetà inkluz kull tibdil meħtieġ f'dik il-proprjetà jew faċilitajiet sabiex id-dhul ikun possibbli; jew
- (d) billi jġiegħel lil dik il-persuna l-oħra li titlaq minn dik il-proprjetà jew li tieqaf milli tibqa' tuża dawk il-faċilitajiet jew li jagħmel restrizzjonijiet mhux ġustifikati b'kull mod li jkun fuq l-użu tagħhom.

(2) Meta -

- (a) dik il-proprjetà jew faċilitajiet imsemmija qabel f'dan l-artikolu jkunu mfasslin jew mibnija b'dak il-mod li

persuna b'dizabilità ma tkunx tista' tidhol fihom b'mod faċli; u

- (b) it-tibdil li jsir f'dik il-proprjeta' jew faċilitajiet ma' jkunx raġonevoli fiċ-ċirkostanzi tal-każ,

għaldaqstant dik il-persuna tista' tiċhad persuna b'dizabilità dak id-dhul ġewwa, jew l-użu ta' xi proprjeta' jew faċilitajiet bhal dawk imsemmija fis-subartikolu (1)(a) jew li tiċhad li tagħmel xi tibdil f'dik il-proprjeta' jew faċilitajiet li kieku xort'ohra jagħmlu d-dhul ġewwa dik il-proprjeta' jew f'dawk il-faċilitajiet possibbli għal persuna b'dizabilità.

TITOLU 4 - GHOTI TA' OĠĠETTI, FAĊILITAJIET JEW SERVIZZI

Ghoti ta' oġġetti u servizzi lil persuni b'dizabilità kwalifikata.
Emendat:
II. 2012.28.

13. (1) Salv kif provdut fis-subartikolu (3), u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità tat-Taqsima II, ebda persuna b'dizabilità kwalifikata m'għandha, minhabba f'dizabilità, tkun eskluża milli tipparteċipa fi jew tiċċaħħad mill-benefiċċji tal-programmi jew attivitajiet ta' xi persuna jew korp għar-rigward tal-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi li dan l-artikolu japplika għalihom jew li ssir diskriminazzjoni kontrihom minn xi persuna jew korp li jkunu jipprovdu dawn l-oġġetti, faċilitajiet jew servizzi li l-persuna kwalifikata tkun qiegħda tfittex li tikseb jew li tuża.

(2) Dan l-artikolu japplika għall-ghoti (sew bi hlas sew le) ta' oġġetti, faċilitajiet u servizzi lill-pubbliku jew lil xi settur tal-pubbliku u jinkludi b'mod partikolari, iżda mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità ta' dak imsemmi qabel -

- (a) id-dhul ġewwa u l-użu ta' kull post li fih jithallem jidhlu l-membri tal-pubbliku jew settur tal-pubbliku;
- (b) l-ghoti ta' jeddijiet dwar il-proprjeta' u d-djar;
- (c) l-akkomodazzjoni f'lukanda, dar ta' alloġġ jew stabbiliment simili;
- (d) faċilitajiet bankarji jew għal assigurazzjoni jew għal għotjiet, self, kreditu, jew finanzi;
- (e) parteċipazzjoni fi skemi okkupazzjonali u skemi ohra ta' pensjoni;
- (f) faċilitajiet edukattivi;
- (g) faċilitajiet għal divertiment, *sports* jew rikreazzjoni;
- (h) faċilitajiet għal trasport jew ivvjagġar fuq l-art, bil-baħar jew bl-ajru;
- (i) is-servizzi ta' xi professjoni jew sengħa, jew ta' xi awtorità lokali jew awtorità ohra pubblika;
- (j) is-sħubija f'assoċjazzjonijiet, *clubs* jew organizzazzjonijiet ohra;
- (k) tgawdija ta' jeddijiet ċiviċi u twettiq ta' dmirijiet ċiviċi; u
- (l) dawk il-faċilitajiet u servizzi ohra li l-Ministru jista' jippreskrivi b'regolamenti li jsiru bis-saħħa ta' dan l-Att.

(3) Id-disposizzjonijiet tas-subartikoli (1) u (2) m'għandhom ikunu japplikaw meta t-tħaris ta' dawk id-disposizzjonijiet li jkollhom x'jaqsmu ma' persuna b'diżabilità kwalifikata ma jkunx prattiku jew inkolumi u ma jkunx jista' jsir prattiku jew inkolumi permezz ta' bdil raġonevoli fir-regoli, prinċipji ta' eżekuzzjoni jew prattika, jew bit-tneħħija ta' ostakoli arkitettoniċi, ta' komunikazzjoni jew fit-trasport jew l-ghoti ta' kull għajnuna jew servizzi awżiljarji.

TITOLU 5 - AKKOMODAZZJONI

14. (1) Salv kif provdut fis-subartikoli (2) u (3), u mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità tat-Taqsima II, ebda persuna m'għandha tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba fid-diżabilità ta' dik il-persuna l-oħra jew f'diżabilità ta' xi wieħed mill-membri tal-familja ta' dik il-persuna l-oħra -

Akkomodazzjoni.
Emendat:
II. 2012.29.

- (a) billi jiċhad applikazzjoni li ssir minn dik il-persuna l-oħra għall-akkomodazzjoni; jew
- (b) fil-patti jew kondizzjonijiet li bihom tiġi offerta l-akkomodazzjoni lil dik il-persuna l-oħra; jew
- (c) billi tiddiferixxi l-applikazzjoni ta' dik il-persuna l-oħra għall-akkomodazzjoni jew billi tagħti lil dik il-persuna l-oħra ordni ta' preċedenza inqas f'xi lista ta' applikanti għal dik l-akkomodazzjoni; jew
- (d) billi tiċhad id-dħul lil dik il-persuna l-oħra, jew tillimita d-dħul ta' dik il-persuna l-oħra, għal kull benefiċċju li jkollu x'jaqsmu ma' akkomodazzjoni okkupata minn dik il-persuna l-oħra; jew
- (e) billi tkeċċi lil dik il-persuna l-oħra minn kull akkomodazzjoni li tkun okkupata minn dik il-persuna l-oħra; jew
- (f) billi tikkondizzjona lil dik il-persuna l-oħra għal xi detriment ieħor f'dak li għandu x'jaqsammal-akkomodazzjoni okkupata minn dik il-persuna l-oħra; jew
- (g) billi tiċhad milli tħalli lil dik il-persuna l-oħra li tagħmel tibdil f'akkomodazzjoni okkupata minn dik il-persuna l-oħra jekk -
 - (i) dik il-persuna l-oħra tkun qablet li treggà lura l-akkomodazzjoni bi spejjeż tagħha għall-kondizzjoni li kienet tinsab fiha qabel il-bdil malli hija titlaq mill-akkomodazzjoni, u x-xogħol meħtieġ biex jerga' jgħib lura l-akkomodazzjoni għall-kondizzjoni li kellha qabel il-bdil ikun fil-fatt prattiku li jsir;
 - (ii) il-bdil ma jkunx jinvolvi l-bdil ta' proprjetajiet oħra okkupati minn persuni oħra.

(2) Id-disposizzjonijiet tas-subartikolu (1) ma japplikawx jekk -

- (a) il-persuna li tipprovdi jew tipproponi li tipprovdi l-

akkomodazzjoni jew qarib viċin ta' dik il-persuna, tkun toqgħod u tkun bi hsiebha tkompli toqgħod f'dik il-proprjetà; u

(b) l-akkomodazzjoni provduta f'dik il-proprjetà ma tkunx abitabbli minn iktar minn erba' persuni.

(3) Id-dispożizzjonijiet tas-subartikolu (1) ma japplikawx ukoll jekk l-għoti ta' akkomodazzjoni fi proprjetajiet fejn ikunu jinhtieġu servizzi jew faċilitajiet speċjali mill-persuna b'dizabilità ma' jkunx raġonevoli fiċ-ċirkostanzi tal-każ.

TITOLU 6 - EŻENZJONIJIET

Diskriminazzjoni
pożitiva.
Emendat:
II. 2012.30.

15. Ebda haġa taħt dan l-Att m'għandha b'xi mod tinftiehem bhala li tipprobixxi xi għamla ta' azzjoni li tista' tittiehed fiċ-ċirkostanzi tal-każ minn xi persuna, awtorità jew istituzzjoni sabiex tiżgura li persuni li jkollhom dizabilità b'xi mod jew ieħor jinghataw -

(a) opportunitajiet indaqx ma' persuni oħra li ma jkollhomx dizabilità; jew

(b) trattament speċjali li jkun konformi mal-htigiet speċjali tagħhom fl-għoti ta' oġġetti, faċilitajiet, servizzi jew opportunitajiet sabiex jiġu sodisfatti dawk il-htigiet speċjali; jew

(c) għotjiet, benefiċċji jew programmi, sew diretti sew indiretti, sabiex jiġu sodisfatti l-htigiet speċjali tagħhom,

bil-għan li dawk il-persuni jiġu integrati ma' persuni oħra li ma jkollhomx dizabilità fi hwejjeġ li jkollhom x'jaqsmu ma' impieg, edukazzjoni, akkomodazzjoni, l-għoti u l-użu ta' oġġetti, servizzi u faċilitajiet, l-amministrazzjoni ta' ligijiet u l-kapaċità tagħhom li jgħixu haġja indipendenti fi hdan il-komunità kollha kemm hi.

Protezzjoni
permezz ta'
assicurazzjoni.

16. (1) Minkejja kull disposizzjoni oħra ta' qabel ta' dan l-Att, persuna ma għandhiex titqies li qed tiddiskrimina kontra persuna oħra minhabba f'dizabilità ta' dik il-persuna l-oħra billi tiċhad milli toffri lil dik il-persuna l-oħra jew billi toffri lil dik il-persuna l-oħra patti jew kondizzjonijiet diskriminatorji għal protezzjoni permezz ta' assicurazzjoni, b'dan illi -

(i) deċizzjoni bħal dik tkun bażata fuq bażi ta' tagħrif statistiku jew ta' attwarju li jkun raġonevolment rilevanti għal kalkolu tar-riskju li jkun ser jiġi assigurat; u

(ii) meta dak it-tagħrif statistiku jew ta' attwarju ma jkunx disponibbli u ma jkunx jista' jinkiseb raġonevolment, dik id-deċizzjoni tkun waħda raġonevoli wara li jitqiesu l-fatturi kollha rilevanti għal kalkolu tar-riskju li jkun ser jiġi assigurat.

(2) Għal fini ta' dan l-artikolu biss, persuna tista' titlob minghand persuna oħra li titlob polza ta' assicurazzjoni, kull informazzjoni oħra li tkun rilevanti għall-kalkolu tar-riskju li ser

ikun assigurat.

17. Ebda haġa magħmula bis-saħħa ta' dan l-Att m'għandha b'xi mod tinftehem bħala li tipprojbixxi lil xi persuna, awtorità jew istituzzjoni milli tħares xi ordni jew deċizzjoni ta' qorti jew tribunal.

Atti magħmula b'awtorità.

18. Ebda haġa f'dan l-Att m'għandha b'xi mod tinftehem bħala li tipprojbixxi lil xi persuna, awtorità jew istituzzjoni milli tiddiskrimina kontra persuna minhabba fid-diżabilità tagħha jekk -

Mard infettiv.

- (a) dik id-diżabilità tkun tikkonsisti f'marda infettiva jew li tittiehed; u
- (b) id-diskriminazzjoni kif hawn aktar kmieni msemmija titqies mill-awtoritajiet tas-saħħa bħala xi haġa li trid issir ta' bil-fors fl-interess tas-saħħa pubblika.

19. Id-disposizzjonijiet ta' dan l-Att m'għandhomx jolqtu xi disposizzjoni f'xi att filantropiku li jagħti benefiċċji filantropiċi, jew li jagħmilha possibbli li jinghataw benefiċċji filantropiċi, għal kollox jew f'parti minnhom biss, lil persuni b'diżabilità jew b'xi diżabilità partikolari.

Eżenzjonijiet għal Filantropija.

TAQSIMA IV

EŻAMI LI JIDDETERMINA X'INHU RAĠONEVOLI

20. (1) Għall-għanijiet ta' dan l-Att, sabiex tiġi stabbilita r-raġonevolezza ta' kull azzjoni li għandha ssir minn persuna skont id-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att, inkluż kull tibdil, bdil u, jew, għoti ta' servizzi, faċilitajiet jew mezz assistiv, għandu jitqies jekk dawk l-azzjonijiet ikunux jistgħu jitwettqu mingħajr ma jgħibu piż mhux ġustifikat.

Eżami li jiddetermina x'inhu raġonevoli. *Emendat: II. 2012.31.*

(2) Il-fatturi li jitqiesu sabiex jiġi stabbilit jekk dawk l-azzjonijiet jistgħux jitwettqu mingħajr ma jgħibu piż mhux ġustifikat għandhom jinkludu -

- (a) ix-xorta u n-nefqa tal-azzjonijiet involuti;
- (b) ir-riżorsi finanzjarji totali tal-persuna, korp, awtorità jew istituzzjoni involuti u l-effett fuq l-ispejjeż u r-riżorsi jew l-impatt ta' dawk l-azzjonijiet fuq il-ħidmiet ta' dik il-persuna, korp, awtorità jew istituzzjoni; u
- (c) id-disponibilità ta' għotjiet minn fondi pubbliċi biex minnhom jithallsu l-ispejjeż ta' dawk l-azzjonijiet.

TAQSIMA V

KUMMISSJONI NAZZJONALI PERSUNI B'DIŻABILITÀ

21. (1) Il-Prim Ministru għandu fuq parir tal-Ministru jaħtar Kummissjoni, li tissejjaħ il-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità (hawnhekk iżjed 'il quddiem imsemmija "il-Kummissjoni") li tkun magħmula minn mhux inqas minn erbatax-il membru. Seba' membri jinhatru minn fost dawk il-persuni li l-

Hatra u għamla tal-Kummissjoni Nazzjonali Persuni b'Diżabilità. *Emendat: II. 2012.32.*

Prim Ministru jkun jidhirlu li l-aktar jirrapprezentaw lill-Ministeri responsabbli għall-Affarijiet tal-Familja, il-Harsien Soċjali, ix-Xogħol, is-Saħħa, l-Edukazzjoni, id-Djar u l-Ippjanar Ekonomiku, kif ukoll xi Ministeri oħra li huwa jqis rilevanti. Seba' membri oħra jinhatru minn fost dawk il-persuni li, fil-fehma tal-Prim Ministru, ikunu l-aħjar jirrapprezentaw organizzazzjonijiet volontarji li jaħdmu fil-qasam tad-dizabilità, wara konsultazzjoni ma' dawk l-organizzazzjonijiet volontarji.

(2) Mill-inqas nofs l-għadd totali tal-membri tal-Kummissjoni għandhom ikunu persuni b'dizabilità jew membri tal-familja ta' persuni b'dizabilità li ma jkunux jistgħu jirrapprezentaw lilhom infushom. Dawk il-membri għandhom jirrapprezentaw tipi differenti ta' dizabilità:

Izda, meta jkun possibbli, għandu jkun hemm rappreżentanza bilancjata ta' nisa u rġiel.

(3) Il-Prim Ministru għandu jahtar *Chairman* u *Vici Chairman* minn fost il-membri tal-Kummissjoni, u wiehed minnhom ikun hu nnifsu persuna b'dizabilità jew membru tal-familja ta' persuna b'dizabilità li ma tkunx tista' tirrapprezenta lilha nfisha.

22. Il-Kummissjoni, filwaqt li tagħti attenzjoni speċjali għal bżonnijiet differenti ta' tfal, nisa u rġiel b'dizabilità, għandha -

- (a) tidentifika, tistabbilixxi u taġġorna kull principju ta' eżekuzzjoni nazzjonali li sew direttament sew indirettament ikollu x'jaqşam ma' affarijiet ta' dizabilità;
- (b) tidentifika l-htigiet ta' persuni b'dizabilità, tal-familji tagħhom u ta' korpi volontarji li jkunu jaħdmu fil-qasam tad-dizabilità u tiegħu dawk il-passi kollha meħtieġa jew tipproponi miżuri xierqa sabiex kemm jista' jkun tipprovdi għal dawk il-htigiet;
- (c) tiżgura li kull programm tal-Gvern li jkun jolqot l-affarijiet u l-interessi ta' persuni b'dizabilità, tal-familji tagħhom u ta' korpi volontarji li jkunu jaħdmu fil-qasam tad-dizabilità, jitwettaq skont il-prinċipji ta' eżekuzzjoni nazzjonali dwar affarijiet li jkollhom x'jaqsmu mad-dizabilità;
- (d) tiżgura li jkun hemm il-ko-ordinazzjoni meħtieġa bejn id-dipartimenti u aġenziji kollha tal-Gvern fit-twettiq ta' miżuri, servizzi jew inizzjattivi li jiġu proposti mill-Gvern jew mill-Kummissjoni minn żmien għal żmien;
- (e) iżzomm kuntatt dirett u kontinwu ma' korpi lokali u barranin li jaħdmu fil-qasam tad-dizabilità, u ma' gruppi, aġenziji jew individwi oħra skont il-htieġa;
- (f) tissorvelja l-għoti ta' servizzi offruti mill-Gvern jew l-aġenziji tiegħu jew minn kull persuna jew grupp ta' persuni oħra, meta l-klijenti ta' dawk is-servizzi jkunu persuni b'dizabilità;
- (g) taħdem biex titneħħa kull diskriminazzjoni kontra persuni b'dizabilità;

Funzjonijiet tal-Kummissjoni.
Emendat:
II. 2012.33;
XXIV. 2012.6.

- (h) twesttaq investigazzjonijiet ġenerali bil-ġhan li tistabbilixxi jekk id-disposizzjonijiet ta' dan l-Att ikunux qegħdin jitharsu;
- (i) tinvestiga dawk l-ilmenti li jistgħu isirulha dwar xi nuqqas ta' tharis ta' xi disposizzjoni ta' dan l-Att f'xi każ individwali u, meta dan ikun jista' jsir, tikkonċilja għar-rigward ta' dawk l-ilmenti;
- (j) tidhol fil-mertu ta' kwistjonijiet, u tiddeċiedi dwarhom, meta dawn jiġu lilha riferiti mill-Ministru;
- (k) tipprowdi għajnuna, skont iċ-ċirkostanzi, inkluża għajnuna legali u finanzjarja lil persuni b'diżabilità fil-ksib ta' jeddijietom bis-saħħa ta' dan l-Att;
- (l) tibqa' tissorvelja t-thaddim ta' dan l-Att u, meta l-Kummissjoni jkun hekk jidhrilha jew hekk tinhtieg li tagħmel mill-Ministru, tabbozza u tissottometti lill-Ministru proposti għal emendi fl-Att;
- (m) teżamina liġijiet, u (meta l-Ministru hekk jitlobha li tagħmel) tipproponi liġijiet, bil-ġhan li taċċerta jekk il-liġijiet attwali jew proposti jkunux jew jistgħux ikunu inkonsistentimal-għanijiet ta' dan l-Att jew imorru kontrihom, u jwasslu rapport lill-Ministru dwar ir-riżultati ta' kull analiżi simili;
- (n) tipprowdi dawk is-servizzi kollha li jistgħu jinhtieg u jew jintalbu mill-Kummissjoni sabiex din tkun tista' tilhaq l-għanijiet tagħha;
- (o) tiġbor, tanalizza u tippubblika statistika dwar il-qasam tal-persuni b'diżabilità li, fost hwejjeġ oħra, tkun turi l-livell nazzjonali milhuq fil-politika dwar l-inklużjoni;
- (p) is-setgħa li tiegħu kull azzjoni adatta, li tkun tinkludi miżuri amministrattivi proporzjonati u azzjoni ġudizzjarja, sabiex telimina d-diskriminazzjoni fuq il-bażi ta' diżabilità kif imfissra f'dan l-Att; u sabiex tagħmel azzjoni ġudizzjarja kif imsemmi l-Kummissjoni għandha titqies f'kull każ li għandha l-interess ġuridiku mehtieg biex tagħmel dik l-azzjoni f'isimha;
- (q) tqajjem kuxjenza u trawwem ir-rispett lejn id-drittijiet u d-dinjità ta' persuni b'diżabilità, tegħleb sterjotipi, preġudizzji u prattici dannużi fir-rigward ta' persuni b'diżabilità, li jkunu jinkludu dawk bażati fuq il-ġeneru u l-età tal-persuna, f'kull qasam tal-hajja;
- (r) tqajjem kuxjenza dwar il-kapaċitajiet u l-kontribuzzjonijiet li jagħmlu persuni b'diżabilità;
- (s) tipprowdi l-mekkanizmu indipendenti sabiex tippromwovi, tipproteġi u tissorvelja l-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni tal-Ġnus Maqgħuda dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità u ta' kull Protokoll Opzjonali relattiv kif irratifikat minn Malta; u

(t) sabiex jissorvelja Ordnijiet ta' Kustodja.

Status legali tal-Kummissjoni.

23. (1) Malli l-Prim Ministru jahtar l-ewwel membri, il-Kummissjoni jkollha personalità ġuridika għaliha u r-rappreżentanza legali u ġuridika tagħha tiġi vestita fiċ-*Chairman* jew fil-Viċi *Chairman*, b'dan illi l-Kummissjoni tista' tahtar lil xi membru wiehed jew iktar jew lil xi funzjonarju jew impjegat wiehed jew iktar biex jidhru f'isimha u għaliha f'kull proċediment ġudizzjarju u fuq kull att, kuntratt, ftehim jew dokument iehor li jkun.

Żmien ta' kariga ta' membri tal-Kummissjoni.

24. (1) Kull membru tal-Kummissjoni jibqa' fil-kariga għal żmien sentejn u jista' jerga' jinhatar fi tmiem dak iz-żmien ta' kariga.

(2) Il-Prim Ministru jista' jtemm il-hatra ta' membru tal-Kummissjoni jekk ikun sodisfatt li -

- (a) mingħajr il-kunsens tal-Kummissjoni, huwa naqas milli jattendi l-laqgħat tal-Kummissjoni matul żmien kontinwu ta' sitt xhur;
- (b) ikun fallut, jew ikun għamel arrangament mal-kredituri tiegħu, jew ikun insolventi jew ikun instab hati ta' xi delitt volontarju kontra l-persuna;
- (c) ma jkunx kapaċi jwettaq dmirijietu;
- (d) jekk, billi jkun membru magħżul minhabba fl-istat rappreżentattiv tiegħu, huwa jtemm milli jibqa' jkollu dak l-istat rappreżentattiv.

Proċediment u xogħol tal-Kummissjoni.

25. (1) Il-quorum tal-Kummissjoni jkun ta' hames membri, li wiehed minnhom ikun iċ-*Chairman* jew il-Viċi *Chairman*.

(2) Il-validità ta' kull proċediment tal-Kummissjoni m'għandhiex tintlaqat b'xi vakanza fost il-membri tal-Kummissjoni jew b'xi difett fil-hatra ta' xi membru.

(3) Id-deċizzjonijiet tal-Kummissjoni jittiehdu b'magġoranza tal-voti tal-membri preżenti. Iċ-*Chairman* jew, fin-nuqqas tiegħu, il-Viċi *Chairman*, ikollhom ukoll *casting vote*.

(4) Bla h'sara għad-disposizzjonijiet ta' dan l-Att u tar-regolamenti kollha magħmula bis-saħħa tiegħu, il-Kummissjoni tista' tahtar sotto-kummissjonijiet u, b'mod ġenerali, tirregola l-proċedimenti tagħha nnifisha.

Uffiċjali u impjegati tal-Kummissjoni.

26. (1) Il-Kummissjoni għandha tiġi amministrata minn Direttur Eżekuttiv full-time li jokkupa l-kariga b'dawk il-patti u l-kondizzjonijiet li l-Kummissjoni, bi ftehim mal-Ministru, tista' tistabbilixxi. Meta d-Direttur Eżekuttiv ikun uffiċjal pubbliku sekondat minn mal-Gvern, huwa jkollu l-jedd, malli jtemm milli jibqa' sekondat, illi jerga' lura għall-post li kien jokkupa qabel mingħajr ma jitlef il-pożizzjoni jew l-anzjanità tiegħu.

(2) Il-Kummissjoni tista' tahtar, wara li tikkonsulta lill-Ministru, dawk l-uffiċjali li jidhriha li għandu jkollha, skont l-approvazzjoni tal-Ministru għal dak li hu l-għadd u rimunerazzjoni u patti u kondizzjonijiet tas-servizz oħra.

(3) Il-Kummissjoni għandha tittratta bħala kunfidenzjali, id-dokumenti kollha u kull informazzjoni oħra li tkun fil-pussess jew taħt il-kontroll tagħha, jew li b'xi mod tiġi għall-attenzjoni tagħha, u li jkunu jikkonċernaw persuni b'diżabilità flimkien ma' kull kwistjoni jew hwejjeġ oħra relatatimal-imsemmija persuni b'diżabilità, u l-obbligu tall-kunfidenzjalità hekk imqiegħed fuq il-Kummissjoni għandu jestendi għall-membri kollha tal-Kummissjoni, id-Direttur Eżekuttiv u l-uffiċjali u l-impjegati tal-Kummissjoni.

27. (1) Il-Prim Ministru jista', fuq talba tal-Kummissjoni, minn żmien għal żmien jordna li xi uffiċjal pubbliku jkun allokat għal xogħol mal-Kummissjoni f'dik il-kariga u b'effett minn dik id-data li tista' tiġi speċifikata fl-ordni.

Allokazzjoni ta' uffiċjali pubbliċi għal xogħol mal-Kummissjoni.

(2) Il-perijodu li matulu ordni kif intqal qabel għandu japplika għal kull uffiċjal speċifikat fih, kemm-il darba l-uffiċjal ma jirtirax mis-servizz pubbliku, jew xort'oħra ma jtemmx qabel milli jzomm kariga, jew kemm-il darba ma tkunx speċifikata fl-ordni data differenti, għandu jtemm malli sseħħ xi waħda mill-ġrajjet li ġejjin, jiġifieri -

- (a) l-aċċettazzjoni minn dak l-uffiċjal ta' offerta ta' trasferiment għas-servizz ta', u impieg permanenti mal-Kummissjoni li ssir skont is-subartikolu (8); jew
- (b) ir-revoka mill-Prim Ministru ta' xi ordni magħmul minnu taħt dan l-artikolu dwar dak l-uffiċjal.

(3) Meta ordni dwar xi uffiċjal kif imsemmi qabel ikun revokat mill-Prim Ministru, il-Prim Ministru jista', b'ordni iehor, jalloka lil dak l-uffiċjal biex jagħmel xogħol mal-Kummissjoni, f'dik il-kariga u b'effett minn dik id-data li tista' tkun speċifikata fl-ordni l-iehor, u d-disposizzjonijiet tas-subartikolu (2) għandhom japplikaw sakemm idum isehh l-ordni l-iehor dwar dak l-uffiċjal.

(4) Meta uffiċjal pubbliku jkun allokat għal xogħol mal-Kummissjoni skont xi waħda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-artikolu, dak l-uffiċjal għandu, matul iż-żmien li fih l-ordni jkollu effett dwaru, ikun taħt l-awtorità amministrattiva u l-kontroll tal-Kummissjoni, iżda għandu għall-finijiet u effetti oħra jibqa', u jitqies u jiġi trattat bħala uffiċjal pubbliku.

(5) Bla hsara għall-generalità ta' dak li msemmi qabel, uffiċjal allokat għal xogħol kif ingħad qabel -

- (a) m'għandux matul iż-żmien li dwaru jkun hekk allokat -
 - (i) ikun prekluz milli japplika għal trasferiment għal Dipartiment tal-Gvern skont il-pattijiet u l-kondizzjonijiet ta' servizz annessi mal-ħatra tiegħu li kellu mal-Gvern fid-data li fiha jkun ġie allokat għal xogħol; jew
 - (ii) ikun hekk impjegat li r-rimunerazzjoni u l-kondizzjonijiet tas-servizz tiegħu jkunu anqas vantaġġjużi minn dawk annessi mal-ħatra tiegħu li kellu mal-Gvern fid-data li fiha jkun ġie allokat għal xogħol kif imsemmi qabel jew li

kienu jkunu annessi ma' dik il-ħatra, matul dak il-perijodu, kieku dak l-uffiċjal ma kienx allokati għal xogħol mal-Kummissjoni; u

Kap. 93.
Kap. 58.

- (b) ikollu l-jedd li s-servizz tiegħu mal-Kummissjoni jitqies bħala servizz mal-Gvern għall-fini ta' kull pensjoni, gratifikazzjoni taht [Ordinanza dwar il-Pensjonijiet](#) u l-Att dwar il-Pensjonijiet lil Nisa Romol u Tfal Iltima, u ta' kull jedd jew privileġġ ieħor li għalih kien ikollu dritt, u sugġett għal kull responsabilità li għaliha kien ikun sugġett, kieku mhux għall-fatt li hu kien allokati għal xogħol mal-Kummissjoni.

(6) Meta ssir applikazzjoni kif provdut fis-subartikolu (5)(a)(i), din għandha tingħata l-istess konsiderazzjoni bħallikieku l-applikant ma kienx allokati għal xogħol mal-Kummissjoni.

(7) Il-Kummissjoni għandha tħallas lill-Gvern dawk il-kontribuzzjonijiet li jistgħu minn żmien għal żmien ikunu stabbiliti mill-Ministru responsabbli għall-Finanzi għal kemm jiswew il-pensjonijiet u l-gratifikazzjonijiet dovuti lil uffiċjal allokati għal xogħol mal-Kummissjoni kif imsemmi qabel matul il-perijodu li fih ikun hekk allokati.

(8) Il-Kummissjoni tista', bl-approvazzjoni tal-Prim Ministru, toffri lil kull uffiċjal pubbliku allokati għal xogħol mal-Kummissjoni taht is-subartikolu (2) impieg permanenti mal-Kummissjoni b'rimunerazzjoni u b'pattijiet u kondizzjonijiet speċifikati fl-offerta.

Kap. 93.
Kap. 58.

(9) Kull uffiċjal pubbliku li jaċċetta impieg permanenti mal-Kummissjoni li jkun offrut lilu taht dan l-artikolu għandu, għall-finijiet kollha, barra dawk tal-[Ordinanza dwar il-Pensjonijiet](#) u tal-[Att dwar il-Pensjonijiet lil Nisa Romol u Tfal Iltima](#), jitqies li temm milli jkun fis-servizz tal-Gvern u jidhol fis-servizz tal-Kummissjoni b'seħħ mid-data li fiha jkun aċċetta l-offerta jew dik id-data aktar tard miftiehma bejnu u l-Kummissjoni; u għall-finijiet tal-imsemmi Ordinanza u tal-imsemmi Att, servizz mal-Kummissjoni jitqies servizz mal-Gvern skont it-tifsir relattiv:

Izda għall-ghanijiet tal-imsemmija [Ordinanza dwar il-Pensjonijiet](#), l-emolumenti pensjonabbli ta' dak l-uffiċjal meta jirtira għandhom jitqiesu li jkunu l-emolumenti pensjonabbli li jithallsu lil xi uffiċjal fis-servizz tal-Gvern fi grad u f'livell inkrementali li jikkorrispondu għall-kariga u livell inkrementali li jkollu l-uffiċjal meta jirtira minn mal-Kummissjoni.

Iffinanzjar tal-Kummissjoni..

28. Mill-anqas xahrejn qabel tmiem is-sena finanzjarja tagħha, il-Kummissjoni għandha tissottometti lill-Ministru pjan ta' azzjoni (inkluż pjan finanzjarju) li jkun ikopri l-attivitajiet proposti tal-Kummissjoni matul is-sena finanzjarja li tkun tmiss. Jekk dak il-pjan ta' azzjoni u l-pjan finanzjarju jiġu approvati mill-Ministru kif ukoll mill-Ministru tal-Finanzi, dawn isiru l-estimi approvati tal-Kummissjoni.

Kontijiet u verifika.

29. (1) Il-Kummissjoni għandha żzomm kontijiet sew tad-dhul u l-ħruġ tagħha u għandha thejji u tibgħat lill-Ministru dikjarazzjonijiet li juru l-kontijiet tagħha għal kull sena finanzjarja.

(2) Il-kontijiet tal-Kummissjoni għandhom jiġu vverifikati minn awditur jew awdituri li jinhatru minnha u li jiġu approvati mill-Ministru:

Iżda l-Ministru responsabbli għall-Finanzi jista' jordna li l-kotba u kull dokumentazzjoni oħra tal-Kummissjoni jiġu vverifikati jew spezzjonati mill-Awditur Ġenerali li għal dan l-għan ikollu s-setgħa li jagħmel kull verifika materjali u verifika oħra, u jista' jitlob u jakkwista dak it-tagħrif li huwa jista' jqis li jkun xieraq.

(3) Is-sena finanzjarja tal-Kummissjoni tkun ta' tna-x-il xahar li jintemmu fil-31 ta' Diċembru, b'dan illi l-ewwel sena finanzjarja tal-Kummissjoni għandha tibda fid-data li fiha dan l-Att jiġi fis-seħh u tispicċa fil-31 ta' Diċembru tas-sena li tiġi immedjatament wara.

30. (1) Kemm jista' jkun malajr wara t-tmiem ta' kull sena kalendarja, iżda f'kull każ mhux aktar tard mill-31 ta' Marzu tas-sena li tiġi minnufih wara, il-Kummissjoni għandha tagħmel rapport lill-Ministru dwar l-attivitajiet tagħha matul is-sena, hawn iżjed 'il quddiem imsejjaħ "Rapport Annwali".

Rapport Annwali.

(2) Kull Rapport Annwali għandu jinkludi rapport ġenerali ta' kull żvilupp li jkun seħh matul il-perjodu li jkun jirreferi għalih għar-rigward ta' dawk l-affarijiet li jaqgħu fl-ambitu tad-dmirijiet tal-Kummissjoni u għandu jinkludi wkoll l-attivitajiet u inizjattivi meħuda biex jeżaminaw u, jew, jipprovdu għal bżonnijiet ta' tfal, nisa u rġiel b'diżabilità.

(3) Il-Ministru għandu jara, kemm jista' jkun malajr iżda f'ebda każ iktar tard minn xahrejn wara li jasallu mingħand il-Kummissjoni, li kopja ta' dak ir-rapport flimkien ma' kopji tal-pjan ta' azzjoni u tal-pjan finanzjarju korrenti tal-Kummissjoni, jitqiegħdu fuq il-Mejda tal-Kamra tad-Deputati.

31. Il-Kummissjoni tkun eżenti mid-dover li thallas taxxa fuq id-dhul.

Eżenzjoni minn taxxa tad-dhul.

TAQSIMA VI

ILMENTI, INVESTIGAZZJONIJIET U TWETTIQ

32. (1) Il-Kummissjoni tista' hi nnifisha tibda investigazzjonijiet dwar kull haġa li tkun tinvolvi att li allegatament jikser xi wahda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-Att.

Ilmenti u investigazzjonijiet.

(2) Il-Kummissjoni tista' wkoll tibda investigazzjonijiet wara li tkun irċeviet ilment bil-miktub li jkun jallega li xi persuna tkun għamlet xi att li jikser xi wahda mid-disposizzjonijiet ta' dan l-Att. Dak l-ilment ikun jista' jsir lill-Kummissjoni minn -

- (a) kull min iħoss ruħu aggravat b'dak l-att; jew
- (b) kull min ikun il-ġenitur, jew kuratur legali jew membru tal-familja ta' persuna b'diżabilità mentali.

(3) Jekk il-Kummissjoni jidhrilha li persuna tkun tixtieq tagħmel ilment bis-saħħa tas-subartikolu (2) u li dik il-persuna tkun teħtieġ l-għajjnuna biex tiffirmola dak l-ilment bil-fomm u, jew, bil-miktub, ikun id-dmir tal-Kummissjoni li tieħu passi raġonevoli

biex tipprovdi għajjnuna xierqa lil dik il-persuna.

Proċeduri
investigattivi.

33. (1) Għar-rigward ta' investigazzjonijiet ġenerali jew ta' investigazzjonijiet ta' ilmenti li l-Kummissjoni tagħmel, il-Ministru għandu permezz ta' regolamenti jippreskrivi -

- (a) il-proċedura li biha l-Kummissjoni tista' ġġieghel persuna tagħtiha xi tagħrif kif ikun meħtieġ sabiex isiru l-investigazzjonijiet imsemmija qabel f'dan l-artikolu, u ż-żmien li fih, il-mod kif u l-għamla li biha dak it-tagħrif għandu jingħata;
- (b) il-proċeduri li jkollhom jiġu segwiti meta persuna tonqos milli tagħti dak it-tagħrif;
- (c) iċ-ċirkostanzi li bihom, wara li jsiru dawk l-investigazzjonijiet imsemmija, il-Kummissjoni tkun tista' tiegħu azzjoni legali xierqa.

(2) Kull regolament li jsir bis-saħħa tas-subartikolu (1) għandu jippreskrivi, fil-każ ta' diskriminazzjoni allegata ta' persuna kontra persuna oħra, l-arrangamenti li bihom il-Kummissjoni tista' hi nnifisha tirriferixxi l-kwistjoni lill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili:

Izda ebda riferiment simili m'għandu jzomm lil xi individwu li jkollu interess legali milli jressaq pretenzjoni ta' diskriminazzjoni bħala l-mertu ta' azzjoni, inkluża azzjoni għad-danni quddiem dik il-Qorti.

Proċedimenti
mibdija minn terzi.
Miżjud:
II. 2012.34.

33A. Kull assoċjazzjoni, organizzazzjoni jew entità legali oħra li jkollhom interess legittimu li jiżguraw li d-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att jiġu mħarsa, tista' tibda, għan-nom ta' jew b'sostenn tal-persuna li jkun sar att illegali u diskriminatorju taħt dan l-Att fil-konfront tagħha, bl-approvazzjoni tal-istess persuna, proċedimenti għal rimedju quddiem il-Qorti kompetenti.

Proċedimenti
ċivili.
Emendat:
A.L. 426 tal-2007;
II. 2012.35.

34. Meta ssir pretenzjoni minn persuna li jkollha interess legali fi kwistjoni, sew jekk din issir personalment kif ukoll jekk issir permezz tar-rappreżentant legali tiegħu jew tagħha, li xi persuna oħra tkun wettqet xi att illegali ta' diskriminazzjoni kontrih jew kontriha skont kif hemm provdut taħt dan l-Att, din għandha ssir b'azzjoni ċivili li tista' tinkludi talba għad-danni; u d-danni li jingħataw minhabba f'att illegali ta' diskriminazzjoni jistgħu ukoll jinkludu kumpens għal danni morali sew jekk dawn jinkludu sew ma jinkludux kumpens taħt xi kap ieħor, ta' mhux iżjed minn elfejn u hames mitt euro (€2,500), hekk kif il-qorti tista' tiddikjara.

Il-konvenut
għandu juri li ma
kienx hemm ksur
tal-Att.
Miżjud:
II. 2012.36.

34A. Meta ssir azzjoni ġudizzjarja, li ma tkunx proċedura kriminali, għal rimedju taħt dan l-Att minhabba f'xi att illegali ta' diskriminazzjoni, il-persuna li tkun bdiet dawk il-provvedimenti tistabbilixxi quddiem il-Qorti l-fatti li minnhom jista' jitqies li tkun saret diskriminazzjoni, għandu jkun il-konvenut li jiġib prova li ma kien hemm ebda ksur tad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att.

TAQSIMA VII

MIXELLANJI

35. (1) Il-Ministru jista' jagħmel regolamenti b'mod ġenerali sabiex jagħti seħħ lid-dispożizzjonijiet ta' dan l-Att, u t-twettiq tiegħu, u b'mod partikolari, iżda mingħajr preġudizzju għall-ġeneralità ta' dak imsemmi qabel -

Regolamenti.
Emendat:
II. 2012.37.

- (a) sabiex jipprovdi dwar kull haġa li tenhtieg jew li tkun awtorizzata b'dan l-Att li tiġi provduta; u, jew,
- (b) għall-eżenzjoni ta' kull persuna, jew kategorija ta' persuni jew korp, minn xi htieġa tat-Taqsima III ta' dan l-Att hekk kif jiġi speċifikat fir-regolamenti msemmija qabel; iżda kull eżenzjoni bħal dik għandha tiġi biss iddikjarata mill-Ministru wara konsultazzjoni mal-Kummissjoni, b'dan illi dik l-eżenzjoni għandha tkun għal perijodu ta' żmien speċifiku li jista' jiġġedded mill-Ministru wara konsultazzjoni mal-Kummissjoni.

(2) Il-Ministru jista' ukoll jagħmel regolamenti kif jidhirlu xierqa għall-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet ta' kull trattat internazzjonali li għandu x'jaqsam ma' persuni b'diżabilità li Malta tkun taderixxi għalih.

(3) Kull regolament magħmul bis-saħħa ta' dan l-artikolu jista' jispeċifika żminijiet ta' eżenzjoni differenti għar-rigward ta' -

- (a) l-għoti u l-użu ta' oġġetti, facilitajiet jew servizzi differenti;
- (b) persuni jew korpi differenti; jew
- (c) kategoriji ta' persuni jew korpi differenti.

36. Il-Ministru, b'avviż fil-Gazzetta, jista' jispeċifika lill-awtorità kompetenti li tkun il-punt fokali għal kull haġa li għandha x'taqsam mal-implimentazzjoni tal-Konvenzjoni tal-Ġnus Maqgħuda dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità u ta' kull Protokoll Opzjonali relattiv kif ratifikat minn Malta.

Il-Ministru jista'
jispeċifika punt
fokali.
Miżjud:
II. 2012.38.